

BLADET FRA MUNNEN:

Fra olje til vann .... med innovasjon som drivkraft

Under vignetten «Bladet fra munnen» inviterer redaksjonskomiteen for VANN mennesker med meninger og tilknytning til vann og vannfagene til å presentere aktuelle hjertesaker. Denne gangen er det Christen Ræstad, siv. ing fra NTH og lang fartstid med eget firma innen fagfeltet siden 1981. Ræstad har gjennomført et stort antall oppdrag for kommuner, vannselskap, bedrifter, myndigheter og forskningsoppdrag i Norge, Sverige og Danmark. Han er en hyppig brukt foredragsholder og skribent med meninger om mye.

Tidsskriftet VANN er møteplassen for mange dyktige fagfolk innen sektorovergrepene fagområder. Disse underviser, forsker, prosjekterer, bygger og driver vannanlegg. Artiklene og innleggene viser stort faglig engasjement med VANN som det samlede temaet. Denne innsatsen finansieres av skatteinntekter og vann- og avløpsgebyrer, med andre ord av oss alle. Mange av artiklene i VANN er forankret i genuin og ulønnet entusiasme for vann som fagområde.

Samtidig med at oljeutviklingen i betydelig grad har stagnert, har vi en sterk vekst i investeringer, fornyelser og drift av den tekniske infrastrukturen. Tallene er gigantiske:

- Nasjonal transport plan (NTP) for perioden 2018-2029 er på svimlende 1060 milliarder kroner. Dette er i hovedsak investeringer i riksveier og jernbane.
- Norsk Vann har i en rapport beregnet at investeringene i kommunale og interkommunale vann- og avløpsanlegg fram til 2040 vil være omkring 280 milliarder kroner, hvorav omkring 180 milliarder kroner gjelder fornyelse av gamle og dårlige rørsystemer.

Etter min mening følger det en PLIKT for de som forvalter disse enorme økonomiske midlene til å tenke innovasjon og utvikling. Som abonnenter til kommunenes vannforsyning og avløpstjenester, og som skattebetalere vil vi ha bedre og mer effektive langsiktige løsninger, helst til en lavere pris. Som nasjon trenger næringslivet nye bein å stå på for å få lønnsomhet basert på teknologisk utvikling. Vann kan bli den nye oljen. Eksportmulighetene er store!

I 2015 eksporterte danske bedrifter produkter og vanntjenester for omkring 20 milliarder norske kroner. Et grovt overslag viser at tilsvarende tall for Norge var under 1 milliard kroner.

Dette er elendige tall. Her trengs det et nasjonalt løft for næringsutvikling. Det krever innovasjon ... og her har leserne av VANN kompetanse og plikt til å delta.

Forskning er selvfølgelig en viktig faktor, men i mange tilfeller er det ikke FOU som starter og driver frem innovasjonen.

Innovasjonen starter med den nytenkende KREVENDE KUNDEN. I motsetning til hva som synes å være en inngrodd oppfatning hos mange, har regelverket for offentlige anskaffelser klare føringer som muliggjør innovasjonsrettede

offentlige anskaffelser. Bruk denne muligheten! Sett funksjonskrav til løsningen, og inviter entreprenører, produsenter og leverandører til å tilby sin løsning. Det fremmer langt bedre innovasjon enn å spesifisere at en inspeksjonsluke skal være 62 x 62 cm med grønne skruer.

En forutsetning for kunne drive virksomheter på denne måten er at det er styrke, kompetanse, «brain capacity» og risikovillighet i offentlige etater og virksomheter som tiltrekker seg dyktige fagfolk og «avler» kompetanseutvikling. Med 426 / 354 (2020) kommuner, er det en bratt bakke dit! Vi trenger selvstendige regionale offentlige eide vannselskap!

I et seminar nylig kom det et kommunalt hjertesukk: «Det er ikke lett for en kommune å bestille på DOFFIN en løsning som ikke finnes!». Men Vann- og avløpsetaten i Oslo kommune gjorde nettopp det, og de fikk napp. No Dig Challenge har med en innsats på mer enn 50 000 timer og utenlandske private investeringer utviklet en løsning for å koble til nye stikkledninger for vann fra en kjeller og ut på den kommunale vannledningen, fullstendig uten graving. Prototypen er demonstrert med vellykket resultat i 2017. Heltene i utviklingsarbeidet er Hortens-bedriften Techni AS.

Det er også mange andre tiltak knyttet til innovasjon som det er grunn til å glede seg over, blant annet:

- Norsk Vann har samlet de 10 største kommunene og 9 interkommunale vannselskap i et felles initiativ der det er identifisert ni satsingsområder. Arbeidet ledes av Ingun Tryland. Hun har skaffet seg god oversikt over satsingsområdene, statlige støtteordninger og ikke minst hvordan virksomhetene kan og bør satse på innovasjon i sine anskaffelser. Dette ved å være kompetente og krevende kunder med vilje til å tenke nytt. Det løser!
- Leverandørbedriftene er i ferd med å samle de to vannklyngene av vannbedrifter i en felles nasjonal vannklynge. En rendyrking av disse kommersielle bedriftene gir muligheter for prosjektsamarbeid og internasjonal markedsføring. «Look to Norway» kan på ny bli et slagord!

- Innovasjon Norge satser nå på innovasjon i offentlig sektor gjennom programmet «Drømmeløftet». Strategiene i dette passer ideelt for teknologisatsing innen kommunalteknikken og vannsektoren. Forsknings- og utviklingsprosjekter i direkte samarbeid mellom en bedrift og en kommune er unntatt fra kravet om konkurranseutsetting, og kan få økonomisk støtte.

- DIFI er direktoratet som forvalter regelverket for offentlige anskaffelser der DOFFIN er arenaen for konkurranseutsetting. Et godt forslag fremkom på et seminar: «Fjern avkryssingsmuligheten der det står: «Alternative tilbud tilbys ikke»». Jeg er selv skyldig som rådgiver ved å spesifisere at «metoden for vannbehandling skal være godt dokumentert i minst to referanseanlegg».

Det blir ikke innovasjon av slikt! DIFI lanserer også nye anskaffelsesprosedyrer, blant annet «Best Value Procurement (BVP)» som leder til å kjøpe den beste løsningen, som ikke alltid er den billigste i innkjøp.

- Næringslivet gjennom NHO, kommunene gjennom KS og DIFI samarbeider om leverandørutvikling gjennom «Nasjonalt program for leverandørutvikling».
- Norges Forskningsråd har et allsidig tilbud om finansiering av innovasjonsprosjekter som SkatteFUNN og flere næringsrettete programmer.

SkatteFUNN er ordningen som har størst økonomisk betydning for bedriftene, ikke minst fordi skattefradraget gis som tilskudd hvis bedriften ikke er i skatteposisjon.

Gjennom programmene FORKOMMUNE satses det spesielt på offentlig sektor. Gjennom FORREGION er det engasjert 45 «kompetansemeglere» som jobber fylkesvis med å løfte frem forsknings- og utviklingsprosjekter i et samarbeid blant annet med næringsjefene i fylkeskommunene. Jeg er selv en av disse, med Vestfold som arbeidsområde. Så vidt jeg vet, er jeg den eneste som har offentlig infrastruktur og vannsektoren som tema. Ta kontakt hvis du har en smart vannidé!

rastad@online.no.

- Regionalt er de Regionale Forskningsfondene (RFF) i fylkeskommunene viktige samarbeidspartnere for næringsliv som ønsker å utvikle nye løsninger for blant annet offentlig sektor.

Mangelvaren for å få hele dette støttesystemet til å dra i den danske retningen ligger i holdninger hos den enkelte ingeniør i kommunen, i ledelsen og i viljen til å tenke nytt og til å ta en viss risiko.

I disse tider, der alt skal «granskes», er risikovillighet ikke en vesentlig del av offentlig sektor. Det er synd, for store offentlige virksomheter kan jo nettopp fordele slik risiko over tid og på mange betalende. Innovasjon er likevel lønnsomt, selv om man «går på en smell» av og til. Den som har begge beina trygt plantet på jorda, står som kjent stille!

Det kan virke enklere og mer lettvint å kjøpe gårsdagens løsning .... og bli der!